

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2024. április 11.*

„Előzetes döntéshozatal – Légi közlekedés – Montreali Egyezmény – 19. cikk – A poggyászok szállításában bekövetkezett késedelemből eredő károk megtérítése – Az utas légi fuvarozóval szemben fennálló követelésének gazdasági társaságra való engedményezése – Az ilyen engedményezést tiltó szerződési feltétel – 93/13/EGK irányelv – A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek – A 6. cikk (1) bekezdése és a 7. cikke (1) bekezdése – Az utasok jogainak engedményezését tiltó feltétel tisztességtelen jellegének hivatalból történő vizsgálata – E vizsgálat módjai az engedményes társaság és a légi fuvarozó közötti jogvita keretében – Az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elve – A kontradiktórius eljárás elve”

A C-173/23. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Palma de Mallorca (Palma de Mallorca-i 1. sz. kereskedelmi bíróság, Spanyolország) a Bírósághoz 2023. március 20-án érkezett, 2023. március 10-i határozatával terjesztett elő

az **Eventmedia Soluciones SL**

és

az **Air Europa Líneas Aéreas SAU**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: K. Jürimäe tanácselnök (előadó), K. Lenaerts, a Bíróság elnöke, a harmadik tanács bírójaként eljárva, N. Piçarra, N. Jääskinen és M. Gavalec bírák,

főtanácsnok: M. Szpunar,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

* Az eljárás nyelve: spanyol.

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- az Eventmedia Soluciones SL képviseletében A.-M. Martínez Cuadros abogada,
- az Air Europa Líneas Aéreas SAU képviseletében N. de Dorremocha Guiot procurador és E. Olea Ballesteros abogado,
- a spanyol kormány képviseletében A. Ballesteros Panizo, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviseletében J. L. Buendía Sierra és N. Ruiz García, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) 6. cikke (1) bekezdésének és 7. cikke (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet az Eventmedia Soluciones SL (a továbbiakban: Eventmedia), egy légi utas követelésének engedményese és az Air Europa Líneas Aéreas SAU (a továbbiakban: Air Europa) közötti, az Air Europa által üzemeltetett járaton ezen utas poggyászának szállításában bekövetkezett késedelemről eredő kár megtérítése tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

A nemzetközi jog

- 3 Az Európai Közösség által 1999. december 9-én aláírt és annak nevében a 2001. április 5-i 2001/539/EK tanácsi határozattal (HL 2001. L 194., 38. o.; magyar nyelvű különkiadás 7. fejezet, 5. kötet, 491. o.) jóváhagyott, a nemzetközi légi szállítás egyes szabályainak egységesítéséről szóló, 1999. május 28-án Montrealban kötött egyezmény, a továbbiakban: Montreali Egyezmény) „Késedelem” című 19. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A fuvarozó felelős az utasok, a poggyászok vagy a teherszállítmány légi szállításában bekövetkezett késésből eredő károkért. A fuvarozó azonban nem felelős az olyan késésből eredő károkért, amelyekről bebizonyítja, hogy ő, alkalmazottai és képviselői minden tőlük ésszerűen elvárható intézkedést megtettek a kár elkerülése érdekében, illetve hogy számára vagy számukra lehetetlen volt ezeket az intézkedéseket megtenni.”

Az uniós jog

- 4 A 93/13 irányelv huszonegyedik preambulumbekzdése kimondja, hogy „a tagállamok bíróságainak és közigazgatási szerveinek megfelelő és hatékony eszközökkel kell rendelkezniük ahhoz, hogy megszüntessék a fogyasztókkal kötött szerzödésekben a tisztességtelen feltételek alkalmazását”.
- 5 A 93/13 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése értelmében ennek az irányelvnek a célja, hogy közelítse a tagállamoknak az eladó vagy szolgáltató és fogyasztó között kötött szerzödésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekre vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseit.
- 6 Az említett irányelv 2. cikkének b) pontja a következö fogalommeghatározást tartalmazza:
„»fogyasztó«: minden olyan természetes személy, aki az ezen irányelv hatálya alá tartozó szerzödések keretében olyan célból jár el, amely kívül esik saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körén.”
- 7 Ugyanezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdése a következöket írja elő:
„Egyedileg meg nem tárgyalt szerzödési feltétel abban az esetben tekintendö tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszemüség követelményével ellentétben a felek szerzödésből eredö jogaiban és kötelezettségeiben jelentös egyenlötleniséget idéz elő a fogyasztó kárára.”
- 8 A 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése a következöképpen rendelkezik:
„A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerzödésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerzödés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthetö, a szerzödés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.”
- 9 Ezen irányelv 7. cikke (1) bekezdésének szövege a következö:
„A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerzödéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 10 Egy légi utas, akinek poggyászát a Madridból (Spanyolország) Cancúnba (Mexikó) tartó légi járattal késve szállították el, az Air Europa légi fuvarozóval szemben fennálló kártérítési követelését az Eventmedia gazdasági társaságra engedményezte.
- 11 Ezt követően az Eventmedia a kérdést előterjesztö bíróság, a Juzgado de lo Mercantil n° 1 de Palma de Mallorca (Palma de Mallorca-i 1. sz. kereskedelmi bíróság, Spanyolország) előtt keresetet indított a Montreali Egyezmény 19. cikke alapján az Air Europa ellen az e késedelemböl eredö kár megtérítése címén 766 euró megfizetése iránt.
- 12 Az Air Europa e bíróság előtt vitatja az Eventmedia keresetöségi jogát. Álláspontja szerint a követelés engedményezése jogilag nem volt érvényes, mivel az sértette az általános fuvarozási feltételek 15.1. pontjában foglalt, az utasok jogainak engedményezésére vonatkozó tilalmat (a továbbiakban: szóban forgó feltétel). E feltétel értelmében „[a]z Air Europa és bármely fuvarozó

felelősségét az 1. cikknek megfelelően - eltérő kikötés hiányában- a jegyet kiállító fuvarozó fuvarozási feltételei határozzák meg. Az utast megillető jogok személyes jellegűek, azok engedményezése tilos”.

- 13 A kérdést előterjesztő bíróság pontosítja, hogy a légi fuvarozónak a Montreali Egyezmény 19. cikkében előírt, a poggyászok fuvarozása során bekövetkező késedelem esetén fennálló felelőssége a szerződéses jellegű kártérítés iránti kereset körébe tartozik. Következésképpen az ilyen késedelemhez kapcsolódó kártérítési követelés engedményezése a szóban forgó feltételben előírt engedményezési tilalom hatálya alá tartozik.
- 14 A Bíróság ítélkezési gyakorlatára emlékeztetve e bíróság úgy véli, hogy elegendő ténybeli és jogi elem áll rendelkezésére ahhoz, hogy vizsgálja e feltétel tartalmát, és azt kontradiktórius vitát követően a 93/13 irányelv értelmében tisztességtelennak nyilvánítsa. A kérdést előterjesztő bíróság ugyanakkor arra keres választ, hogy vizsgálhatja-e hivatalból az említett feltétel tisztességtelen jellegét. Egyrészt ugyanis az előtte folyamatban lévő eljárást nem a kereset alapjául szolgáló szállítási szerződésben részes valamelyik fél indította meg, hanem a légi utas kártérítési követelésének engedményese, aki nem minősül fogyasztónak. Másrészt, mivel a fogyasztó félként nem vesz részt ebben az eljárásban, nem vehető figyelembe a fogyasztó azon szándéka, hogy – az említett bíróság általi tájékoztatást követően – a szóban forgó feltétel tisztességtelen jellegére és kötelező erejének hiányára hivatkozzon.
- 15 E körülmények között határozott úgy a Juzgado de lo Mercantil n.º1 de Palma de Mallorca (Palma de Mallorca-i 1. sz. kereskedelmi bíróság), hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:
 - 1) Úgy kell-e értelmezni a [93/13] irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését, hogy a poggyászok szállításában bekövetkezett késedelemből eredő károk Montreali Egyezmény 19. cikkében előírt megtérítése iránti igényt elbíráló nemzeti bíróságnak hivatalból vizsgálnia kell a fuvarozási szerződésben foglalt olyan feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegét, amely nem teszi lehetővé az utas jogainak engedményezését, ha a keresetet az – engedményezővel ellentétben fogyasztónak és felhasználónak nem minősülő – engedményes nyújtja be?
 - 2) Ha indokolt a hivatalból történő bírósági vizsgálat, mellőzhető-e a fogyasztó kioktatására, és annak megállapítására vonatkozó kötelezettség, hogy a fogyasztó hivatkozik-e a feltétel tisztességtelen jellegére vagy elfogadja a feltételt, tekintettel a ráutaló magatartásra, miszerint a követelését egy esetlegesen tisztességtelen, a követelés engedményezését tiltó feltétel megsértésével engedményezte?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

- 16 Első kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy a nemzeti bíróság köteles hivatalból vizsgálni a légi utas és a légi fuvarozó között létrejött szállítási szerződés azon feltételének esetlegesen tisztességtelen jellegét, amely tiltja az ezen utast e

fuvarozóval szemben megillető jogok engedményezését, amennyiben az említett utas kártérítési követelésének engedményeseként egy gazdasági társaság indított kártérítés iránti keresetet e bíróság előtt az említett fuvarozóval szemben.

A 93/13 irányelv hatályára vonatkozó előzetes észrevételek

- 17 A légi utas követeléseinek egy követeléskezelő társaságra történő engedményezését illetően a Bíróság már megállapította, hogy az, hogy az alapjogvitában részes felek mind eladók vagy szolgáltatók, nem zárja ki a 93/13 irányelv alkalmazását, mivel ezen irányelv hatálya nem az e jogvitában álló felek személyétől, hanem a szerződő felek személyétől függ (lásd ebben az értelemben: 2020. november 18-i DelayFix ítélet, C-519/19, EU:C:2020:933, 53. és 54. pont).
- 18 A 93/13 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése és 3. cikkének (1) bekezdése szerint ugyanis az irányelvet az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött, egyedileg meg nem tárgyalt szerződésekben szereplő feltételekre kell alkalmazni (2020. november 18-i DelayFix ítélet, C-519/19, EU:C:2020:933, 55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 19 A jelen ügyben az Eventmedia által hivatkozott követelés alapjául szolgáló és a szóban forgó feltételt tartalmazó szállítási szerződés egy szolgáltató, nevezetesen az Air Europa és egy légi utas között jött létre. Ezenkívül semmi nem utal arra, hogy ez utóbbi a repülőjegyét szakmai tevékenysége keretében vásárolta volna, így – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálat fenntartásával – úgy tűnik, hogy ezen utas e szerződést a 93/13 irányelv 2. cikkének b) pontja értelmében vett fogyasztóként kötötte meg.
- 20 A jelen ítélet 17. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat fényében az alapjogvita tehát a 93/13 irányelv hatálya alá tartozik.
- 21 A 2015. október 1-jei ERSTE Bank Hungary ítélet (C-32/14, EU:C:2015:637) 63. pontjában és a 2020. március 11-i Lintner ítélet (C-511/17, EU:C:2020:188) 29. pontjában szereplő, lényegében az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben hivatkozott indokok nem kérdőjelezik meg ezt a következtetést.
- 22 Kétségtelen, hogy a Bíróság e pontokban kimondta, hogy ahhoz, hogy a 93/13 irányelv által célzott fogyasztóvédelmet biztosítani lehessen, szükséges, hogy valamelyik szerződő fél bírósági eljárást indítson. Ezt az állítást mindazonáltal az ezen ítéletek alapjául szolgáló ügyek összefüggésébe kell helyezni, amelyek ténylegesen a szerződést kötő fogyasztó és a szolgáltató között jöttek létre.
- 23 Konkrétabban, a 2015. október 1-jei ERSTE Bank Hungary ítélet (C-32/14, EU:C:2015:637) alapjául szolgáló ügyben azzal a kérdéssel fordultak a Bírósághoz, hogy a 93/13 irányelv által létrehozott védelmi rendszert úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely azon közjegyző számára, aki az alaki követelmények tiszteletben tartásával egy eladó vagy szolgáltató és egy fogyasztó között létrejött szerződésre vonatkozó közokiratot állított ki, lehetővé teszi, hogy az említett közokiratot végrehajtási záradékkal lássa el, vagy megtagadja annak törlését, anélkül, hogy megvizsgálhatná az említett szerződés feltételeinek esetlegesen tisztességtelen jellegét. E kérdés vizsgálata során a Bíróság lényegében különbséget tett az ilyen közjegyzői eljárás és a bírósági eljárás között, hangsúlyozva, hogy a 93/13 irányelv által célzott védelmi rendszer csak ez utóbbi eljárás során követeli meg, hogy a nemzeti bíróság hivatalból vizsgálja az ezen irányelv hatálya alá tartozó valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegét (lásd ebben az értelemben: 2015. október 1-jei ERSTE Bank Hungary ítélet, C-32/14,

EU:C:2015:637, 33., 41–47. és 59. pont). Az is szükséges azonban, hogy a nemzeti bírósághoz forduljanak. Ezen iránymutató eljárási elvre utal az ezen ítélet 63. pontjában szereplő indok, amely elv szerint kizárólag a felek kezdeményezhetik az eljárást.

- 24 A 2020. március 11-i Lintner ítélet (C-511/17, EU:C:2020:188) 29. pontját illetően, az a jogvita tárgyának kereteire és a rendelkezési elvre vonatkozó érvelésbe illeszkedik. Így ezen ítélet 26–34. pontjának együttes értelmezéséből kitűnik, hogy a Bíróság nem kívánta a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti jogvitákra korlátozni a 93/13 irányelv hatályát, hanem inkább azt hangsúlyozta, hogy a 93/13 irányelv által megkövetelt fogyasztóvédelem feltételezi a bírósági eljárás megindítását, és hogy a nemzeti bíróság tevékeny közreműködése nem lépheti túl az elé terjesztett jogvita kereteit.
- 25 Ebből következik, hogy a Bíróság a jelen ítélet 23. és 24. pontjában említett két ítélettel nem kívánta a 93/13 irányelv hatályát kizárólag a szerződést kötő fogyasztó és eladó vagy szolgáltató közötti jogvitákra korlátozni.
- 26 Ezen előzetes észrevételekre figyelemmel meg kell határozni, hogy amennyiben a jogvita nem a fogyasztó és a szolgáltató, hanem ez utóbbi és egy másik szolgáltató, azaz egy olyan gazdasági társaság között folyik, amelyre a fogyasztó a jogait engedményezte, a nemzeti bíróságnak hivatalból kell-e vizsgálnia a szerződés feltételeinek esetlegesen tisztességtelen jellegét.

Valamely feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegének hivatalból történő vizsgálatáról

- 27 Emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a 93/13 irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékozottsági szintje tekintetében (2000. június 27-i Océano Grupo Editorial és Salvat Editores ítélet, C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346, 25. pont; 2022. május 17-i SPV Project 1503 és társai ítélet, C-693/19 és C-831/19, EU:C:2022:395, 51. pont).
- 28 E hátrányos helyzetre tekintettel ezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve. Olyan kógens rendelkezésről van szó, amely arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúllyal helyettesítse (2006. október 26-i Mostaza Claro ítélet, C-168/05, EU:C:2006:675, 36. pont; 2022. május 17-i SPV Project 1503 és társai ítélet, C-693/19 és C-831/19, EU:C:2022:395, 52. pont).
- 29 E tekintetben a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a nemzeti bíróság – amennyiben a rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek – hivatalból köteles vizsgálni a 93/13 irányelv hatálya alá tartozó szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, ezzel ellensúlyozván a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti egyenlőtlen helyzetet (2022. május 17-i SPV Project 1503 és társai ítélet, C-693/19 és C-831/19, EU:C:2022:395, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 30 Ezenfelül, a 93/13 irányelv – amint az a huszonnegyedik preambulumbekzdésével összefüggésben értelmezett 7. cikkének (1) bekezdéséből következik – arra kötelezi a tagállamokat, hogy rendelkezzenek megfelelő és hatékony eszközökről annak érdekében, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen

- feltételek alkalmazását (2012. június 14-i Banco Español de Crédito ítélet, C-618/10, EU:C:2012:349, 68. pont; 2022. május 17-i SPV Project 1503 és társai ítélet, C-693/19 és C-831/19, EU:C:2022:395, 54. pont).
- 31 Jóllehet a Bíróság, a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése és 7. cikkének (1) bekezdése szerinti követelményeket figyelembe véve, már több alkalommal is meghatározta, hogy a nemzeti bíróságnak milyen módon kell biztosítania az ezen irányelv alapján a fogyasztókat megillető jogok védelmét, ez nem változtat azon, hogy az uniós jog főszabály szerint nem harmonizálja a szerződési feltételek állítólagos tisztességtelen jellegének vizsgálatára irányuló eljárásokat. Ezen eljárások ennél fogva az egyes tagállamok belső jogrendjébe tartoznak ez utóbbiak eljárási autonómiájának elve értelmében, azzal a feltétellel azonban, hogy nem lehetnek kedvezőtlenebbek a belső jog hatálya alá tartozó hasonló jellegű esetekre vonatkozókhöz képest (az egyenértékűség elve), és nem tehetik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jog által biztosított jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve) (lásd ebben az értelemben: 2019. június 26-i Addiko Bank ítélet, C-407/18, EU:C:2019:537, 45. és 46. pont; 2022. május 17-i SPV Project 1503 és társai ítélet, C-693/19 és C-831/19, EU:C:2022:395, 55. pont).
- 32 E körülmények között meg kell határozni, hogy e rendelkezések – az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben értelmezve – megkövetelik-e, hogy az engedményes gazdasági társaságnak a fogyasztóval szerződő eladóval vagy szolgáltatóval szemben fennálló kártérítési követelése tárgyában eljáró nemzeti bíróság megvizsgálja az e fogyasztó és ezen eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződésben szereplő feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegét.
- 33 Először is ami az egyenértékűség elvét illeti, a nemzeti bíróság feladata, hogy a belső jogban alkalmazandó eljárási szabályokra tekintettel megvizsgálja ezen elv tiszteletben tartását, figyelembe véve az érintett keresetek tárgyát és lényeges elemeit (2022. május 17-i Unicaja Banco ítélet, C-869/19, EU:C:2022:397, 23. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 34 E tekintetben a Bíróság megállapította, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését azon nemzeti jogszabályokkal egyenértékűnek kell tekinteni, amelyek a belső jogrendben a közrendi szabályok rangjával bírnak (2009. október 6-i Asturcom Telecomunicaciones ítélet, C-40/08, EU:C:2009:615, 52. pont; 2022. május 17-i Unicaja Banco ítélet, C-869/19, EU:C:2022:397, 24. pont).
- 35 Ebből következik, hogy az egyenértékűség elvének megfelelően, amennyiben a nemzeti jog értelmében a nemzeti bíróság jogosult, illetve köteles hivatalból értékelni valamely szerződési feltételnek a nemzeti közrendi szabályokkal való összeütközését, akkor rendelkeznie kell azzal a lehetőséggel vagy kötelezettséggel is, hogy hivatalból értékelje az ilyen feltételnek a 93/13 irányelv 6. cikkével való összeütközését, amennyiben a rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek (lásd ebben az értelemben: 2022. május 17-i Unicaja Banco ítélet, C-869/19, EU:C:2022:397, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 36 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatal iránti kérelem nem tartalmaz semmilyen információt arra vonatkozóan, hogy a Montreali Egyezmény 19. cikkén alapuló kártérítés iránti kereset tárgyában eljáró bíróság a spanyol jog értelmében hivatalból vizsgálhatja-e, sőt köteles-e vizsgálni a szóban forgóhoz hasonló feltétel és a nemzeti közrendi szabályok közötti esetleges összeütközést. A jelen ítélet 33. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatnak megfelelően a kérdést előterjesztő bíróság feladata e szempont vizsgálata annak meghatározása érdekében, hogy az egyenértékűség elve alapján hivatalból vizsgálhatja-e, illetve köteles-e vizsgálni a szóban forgó feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegét.

- 37 Másodszor, a tényleges érvényesülés elvét illetően a Bíróság megállapította, hogy minden olyan esetet, amikor felmerül a kérdés, hogy valamely nemzeti eljárási rendelkezés lehetetlenné vagy rendkívül nehézvé teszi-e az uniós jog alkalmazását, annak figyelembevételével kell megvizsgálni, hogy mi a helye e rendelkezésnek az eljárás egészében, annak menetében, és mik a sajátosságai, valamint hogy adott esetben azokat az alapelveket is figyelembe kell venni, amelyek a nemzeti bírósági rendszer alapjául szolgálnak, mint például a védelemhez való jog, a jogbiztonság elve és az eljárás szabályos lefolytatásának elve (1995. december 14-i Peterbroeck ítélet, C-312/93, EU:C:1995:437, 14. pont; 2022. május 17-i SPV Project 1503 és társai ítélet, C-693/19 és C-831/19, EU:C:2022:395, 60. pont).
- 38 Márpedig a fogyasztó követelésének engedményeseként eljáró gazdasági társaság által a fogyasztóval szerződő eladóval vagy szolgáltatóval szemben indított kártérítési keresetet illetően meg kell állapítani, hogy két eladó vagy szolgáltató közötti keresetre nem jellemző az az egyensúlyhiány, amely a fogyasztó és a vele szerződő eladó vagy szolgáltató közötti kereset keretében fennáll (lásd analógia útján: 2013. december 5-i Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León ítélet, C-413/12, EU:C:2013:800, 50. pont).
- 39 Ebből következik, hogy a jelen ítélet 29. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatban említett esettől eltérően a 93/13 irányelv által megkövetelt fogyasztóvédelmi rendszer hatékonyságának biztosításához nem szükséges, hogy a két eladó vagy szolgáltató – mint például a fogyasztó jogainak engedményeseként fellépő társaság és a vele szerződő fél – közötti jogvitában eljáró nemzeti bíróság hivatalból vizsgálja a fogyasztó által kötött szerződésben szereplő valamely feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegét.
- 40 A jelen ítélet 31. pontjában említett tényleges érvényesülés elve azt sem követeli meg a nemzeti bíróságtól, hogy hivatalból végezzen ilyen vizsgálatot, amennyiben a fogyasztó követelésének engedményeseként a gazdasági társaság a nemzeti eljárási szabályoknak megfelelően tényleges lehetőséggel rendelkezik vagy rendelkezett arra, hogy a nemzeti bíróság előtt az e fogyasztó által aláírt szerződésben foglalt feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegére hivatkozzon.
- 41 A fenti indokok összességére tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy:
- a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy a nemzeti bíróság nem köteles hivatalból vizsgálni azon feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegét, amely a légi utas és a légi fuvarozó között létrejött szállítási szerződésben szereplő, ezen utast e fuvarozóval szemben megillető jogok engedményezését tiltja, ha e bíróság előtt az említett utas kártérítési követelésének engedményeseként eljáró gazdasági társaság kártérítés iránti keresetet indított az említett fuvarozóval szemben, amennyiben e társaságnak tényleges lehetősége van vagy volt arra, hogy az említett bíróság előtt a szóban forgó feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegére hivatkozzon;
 - az egyenértékűség elvét úgy kell értelmezni, hogy amennyiben a nemzeti jog szabályai értelmében ugyanaz a bíróság jogosult, illetve köteles hivatalból értékelni valamely szerződési feltételnek a nemzeti közrendi szabályokkal való összeütközését, akkor rendelkeznie kell azzal a lehetőséggel vagy kötelezettséggel is, hogy hivatalból értékelje az ilyen feltételnek a 93/13 irányelv 6. cikkével való összeütközését, amennyiben a rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek.

A második kérdésről

- 42 Második kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a kontradiktórius eljárás elvét úgy kell-e értelmezni, hogy amennyiben a nemzeti bíróság hivatalból megállapítja a légi utas és a légi fuvarozó között létrejött szállítási szerződésben szereplő feltétel tisztességtelen jellegét az utasnak az említett fuvarozóval szemben fennálló kártérítési követelésének engedményeseként eljáró gazdasági társaság által e fuvarozóval szemben indított kártérítés iránti kereset keretében, e bíróság köteles erről tájékoztatni az említett utast, és megkérdezni tőle, hogy kíván-e hivatkozni e feltétel tisztességtelen jellegére, vagy hozzájárul-e annak alkalmazásához.
- 43 Előjáróban meg kell állapítani, hogy a jelen kérdésre adandó válasz abban az esetben releváns, ha a kérdést előterjesztő bíróság az egyenértékűség elvének a jelen ítélet 33–36. pontja vagy a tényleges érvényesülés elvének ugyanezen ítélet 37. és 40. pontja fényében történő értékelését követően arra a következtetésre jutna, hogy hivatalból vizsgálhatja, sőt vizsgálnia kell a szóban forgó feltétel tisztességtelen jellegét.
- 44 Ebben az összefüggésben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően főszabály szerint a kontradiktórius eljárás elve többek között magában foglalja a felek azon jogát, hogy tudomást szerezzenek a bíróság által hivatalból felhozott azon jogi természetű jogalapokról, amelyekre a határozatát alapítani szándékozik, és hogy azokat megvitassák. A Bíróság kiemelte, hogy a tisztességes eljáráshoz való joghoz kapcsolódó követelmények betartása érdekében ugyanis fontos, hogy a felek mind az olyan tényállási elemekről, mind pedig az olyan jogi kérdésekről tudomást szerezhessenek és megvitathassák azokat, amelyek az eljárás kimenete szempontjából meghatározóak (lásd ebben az értelemben: 2009. december 2-i Bizottság kontra Írország és társai ítélet, C-89/08 P, EU:C:2009:742, 55. és 56. pont; 2013. február 21-i Banif Plus Bank ítélet, C-472/11, EU:C:2013:88, 30. pont).
- 45 Így abban az esetben, ha a nemzeti bíróság – azután, hogy a rendelkezésére álló, vagy az e célból általa hivatalból elrendelt bizonyításvételt követően tudomására jutott tényállási és jogi elemek alapján megállapította, hogy valamely feltétel a 93/13 irányelv hatálya alá tartozik – az általa hivatalból lefolytatott értékelés során észleli e feltétel tisztességtelen jellegét, főszabály szerint köteles a peres feleket tájékoztatni erről, és felhívni őket arra, hogy a nemzeti eljárásjogi szabályokban erre vonatkozóan előírtak szerint, kontradiktórius eljárásban vitassák meg azokat (2013. február 21-i Banif Plus Bank ítélet, C-472/11, EU:C:2013:88, 31. pont).
- 46 A fentiekből következik, hogy amennyiben a nemzeti bíróság az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó jogainak engedményeseként eljáró gazdasági társaság közötti jogvitában hivatalból megállapítja, hogy az e fogyasztó és ezen eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződésben szereplő feltétel tisztességtelen, erről tájékoztatnia kell az előtte folyamatban lévő eljárásban részt vevő két felet, azaz az engedményes gazdasági társaságot és az említett fogyasztóval szerződő eladót vagy szolgáltatót. Lehetőséget kell ugyanis biztosítani számukra, hogy érveiket kontradiktórius vita keretében kifejthessék.
- 47 A fogyasztó engedményeseként eljáró gazdasági társaság számára az ezzel kapcsolatos nyilatkozat megtételére vonatkozóan biztosított e lehetőség megfelel a nemzeti bíróság azon kötelezettségének is, hogy adott esetben figyelembe vegye ezen engedményes által kifejezett szándékot, amikor a tisztességtelen feltétel kötelező ereje hiányának tudatában ez utóbbi mégis kijelenti, hogy tiltakozik ennek mellőzése ellen, ezáltal szabad és világos hozzájárulását adja a kérdéses feltételhez (lásd analógia útján: 2013. február 21-i Banif Plus Bank ítélet, C-472/11, EU:C:2013:88, 35. pont).

- 48 Amennyiben – mint az alapeljárásban is – a fogyasztó engedményeseként eljáró gazdasági társaság a nemzeti bírósághoz fordul az e fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződésben – a szóban forgó feltételhez hasonlóan – szereplő azon feltétel ellenére, amely megtiltja a fogyasztó számára a jogainak engedményezését, észszerűen feltételezhető, hogy e gazdasági társaság nem tiltakozik az ellen, hogy a bíróság a feltétel tisztességtelen jellegének megállapítását követően mellőzze azt.
- 49 Ezzel szemben tekintettel arra, hogy az eladóval vagy szolgáltatóval szembeni kártérítési követelését engedményező fogyasztó félként nem vesz részt az eladó vagy szolgáltató és e követelés engedményese közötti jogvitában, a nemzeti bíróság nem köteles tájékoztatni e fogyasztót e hivatalbóli vizsgálatról, és nem köteles beszerezni az említett fogyasztó erre vonatkozó észrevételeit sem.
- 50 A fenti indokok összességére tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a kontradiktórius eljárás elvét úgy kell értelmezni, hogy amennyiben a nemzeti bíróság hivatalból megállapítja a légi utas és a légi fuvarozó között létrejött szállítási szerződésben szereplő feltétel tisztességtelen jellegét az utasnak az említett fuvarozóval szemben fennálló kártérítési követelésének engedményeseként eljáró gazdasági társaság által e fuvarozóval szemben indított kártérítés iránti kereset keretében, e bíróság nem köteles erről az említett utast tájékoztatni, sem azt megkérdezni tőle, hogy kíván-e hivatkozni e feltétel tisztességtelen jellegére, vagy hozzájárul-e annak alkalmazásához. Az említett bíróságnak ezzel szemben tájékoztatnia kell erről az előtte folyamatban lévő eljárásban részt vevő feleket annak érdekében, hogy lehetőséget biztosítson számukra érveik kontradiktórius vita keretében történő kifejtésére, és meg kell győződnie arról, hogy az engedményes gazdasági társaság az említett feltétel alkalmazhatatlanságának megállapítását kéri.

A költségekről

- 51 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben**

a következőképpen kell értelmezni:

a nemzeti bíróság nem köteles hivatalból vizsgálni azon feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegét, amely a légi utas és a légi fuvarozó között létrejött szállítási szerződésben szereplő, ezen utast e fuvarozóval szemben megillető jogok engedményezését tiltja, ha e bíróság előtt az említett utas kártérítési követelésének engedményeseként eljáró gazdasági társaság kártérítés iránti keresetet indított az említett fuvarozóval szemben, amennyiben e társaságnak tényleges lehetősége van vagy volt arra, hogy az említett bíróság előtt a szóban forgó feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegére hivatkozzon.

Az egyenértékűség elvét a következőképpen kell értelmezni:

amennyiben a nemzeti jog szabályai értelmében ugyanaz a bíróság jogosult, illetve köteles hivatalból értékelni valamely szerződési feltételnek a nemzeti közrendi szabályokkal való összeütközését, akkor rendelkeznie kell azzal a lehetőséggel vagy kötelezettséggel is, hogy hivatalból értékelje az ilyen feltételnek a 93/13 irányelv 6. cikkével való összeütközését, amennyiben a rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek.

2) A kontradiktórius eljárás elvét a következőképpen kell értelmezni:

amennyiben a nemzeti bíróság hivatalból megállapítja a légi utas és a légi fuvarozó között létrejött szállítási szerződésben szereplő feltétel tisztességtelen jellegét az utasnak az említett fuvarozóval szemben fennálló kártérítési követelésének engedményeseként eljáró gazdasági társaság által e fuvarozóval szemben indított kártérítés iránti kereset keretében, e bíróság nem köteles erről az említett utast tájékoztatni, sem azt megkérdezni tőle, hogy kíván-e hivatkozni e feltétel tisztességtelen jellegére, vagy hozzájárul-e annak alkalmazásához. Az említett bíróságnak ezzel szemben tájékoztatnia kell erről az előtte folyamatban lévő eljárásban részt vevő feleket annak érdekében, hogy lehetőséget biztosítson számukra érveik kontradiktórius vita keretében történő kifejtésére, és meg kell győződnie arról, hogy az engedményes gazdasági társaság az említett feltétel alkalmazhatatlanságának megállapítását kéri.

Aláírások